

Avdelning
Analysavdelningen
Handläggare
Per Gillström
08-56 30856
per.gillstrom@uk-ambetet.se

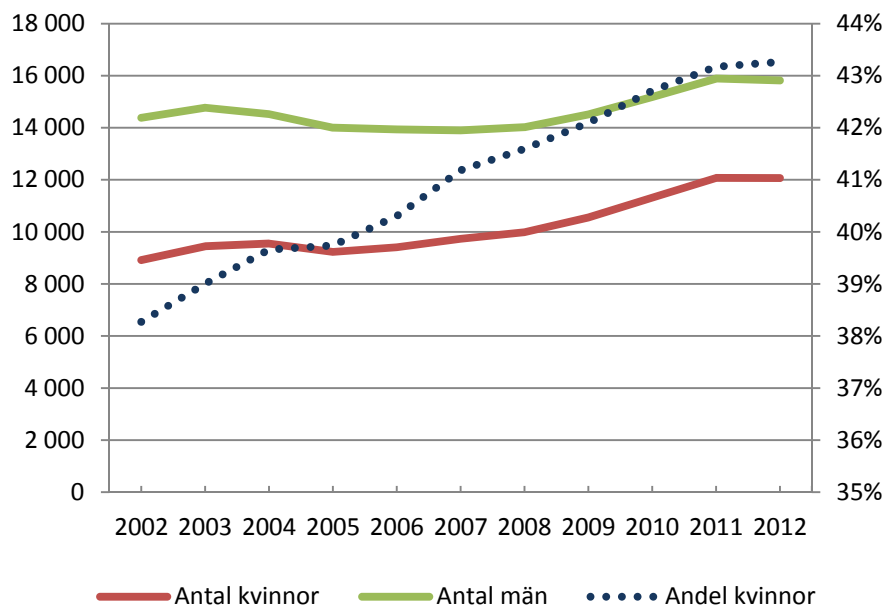
Datum/ löpunummer 2013-09-10 / 7

Universitetskanslersämbetets statistiska analyser är en av formerna för att löpande redovisa utvecklingen inom utbildningen på grundnivå och avancerad nivå samt på forskarnivå. Analyserna innefattar även utvecklingen inom personalområdet och högskolans ekonomi.

Allt fler kvinnor bland de nyanställda

Andelen kvinnor bland högskolans forskande och undervisande personal har ökat under de senaste tio åren. Om vi gör en bedömning utifrån andelen kvinnor bland de nyanställda, kommer denna utveckling att fortsätta under de närmaste åren.

Under de senaste tio åren har den undervisande och forskande personalen inom högskolan ökat med nära 4 600 helårspersoner¹ och uppgick antalet till nära 27 900 personer 2012. Det är framför allt antalet kvinnor som har ökat (figur 1). Kvinnorna ökade med drygt 3 100 helårspersoner mellan 2002 och 2012, medan männen blev 1 400 fler. Detta innebär att andelen kvinnor bland den forskande och undervisande personalen steg från 38 till 43 procent under perioden.

Figur 1. Antalet kvinnor respektive män 2002–2012 inom den forskande och undervisande personalen, samt andelen kvinnor (helårspersoner).

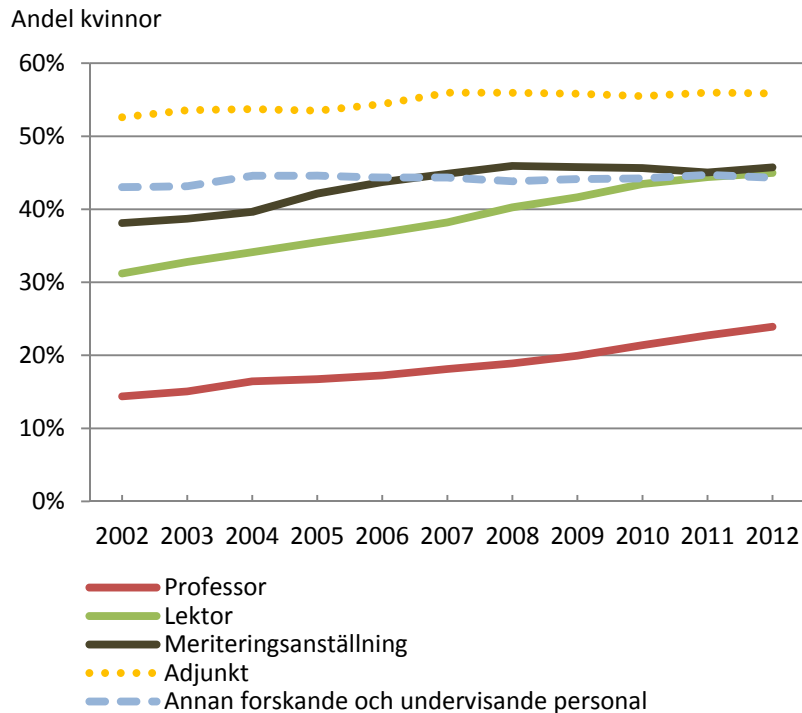
Andelen kvinnor har ökat inom samtliga anställningskategorier, inte så mycket bland adjunkter och kategorin annan forskande och undervisande personal² som redan tidigare hade relativt stor andel kvinnor, men desto mer inom kategorierna professorer, lektorer och meriteringsanställningar³ (figur 2). Ökningen är störst bland lektorer, där andelen

¹ Redovisningen avser helårspersoner, som är ett mått på personalvolymen. Antalet beräknas genom att man dividerar den totala arbetstiden med normalarbetstiden för en heltidsarbetande.

² Kategorin annan forskande och undervisande personal består till stor del av personer som anställts med andra anställningsformer än dem som tidigare (innan 2011) reglerades i högskoleförordningen. Forskare och forskningsassistenter är två stora grupper i kategorin.

³ Meriteringsanställning inkluderar forskarassistenter, biträdande lektorer samt postdoktorer.

kvinnor ökade från 31 till 45 procent mellan 2002 och 2012. Under samma period ökade andelen kvinnor bland professorerna från 14 till 24 procent och bland dem med meriteringsanställning steg andelen kvinnor från 38 till 46 procent.

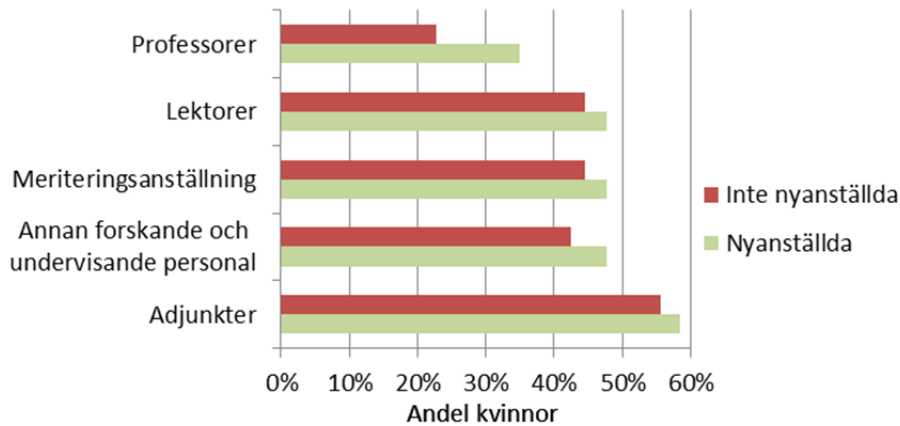
Figur 2. Andelen kvinnor 2002–2012 inom den forskande och undervisande personalen i olika anställningskategorier (helårspersoner).

35 procent kvinnor bland de nyanställda professorerna

För att anses som nyanställd 2012 inom en viss anställningskategori, får personen inte ha varit anställd inom denna 2002–2011, men kan ha tillhört en annan anställningskategori.⁴ De som inte är nyanställda har alltså åtminstone en gång under perioden 2002–2011 varit anställda inom samma kategori som 2012. I begreppet nyanställd i denna analys ingår sålunda *inte* de som är nyanställda på ett visst lärosäte 2012 om de tidigare tillhört samma anställningskategori på ett annat lärosäte.

I figur 3 jämförs andelen kvinnor bland de nyanställda med motsvarande andel bland de som inte är nyanställda inom de olika anställningskategorierna.

⁴I några få fall kan en person ha varit verksam inom samma kategori (som 2012) före 2002, men inte 2002–2011. I denna studie betraktas personen ändå som ett nytillskott efter tio års frånvaro.

Figur 3. Andelen kvinnor inom den forskande och undervisande personalen bland nyanställda och inte nyanställda 2012 inom olika anställningskategorier (helårspersoner).

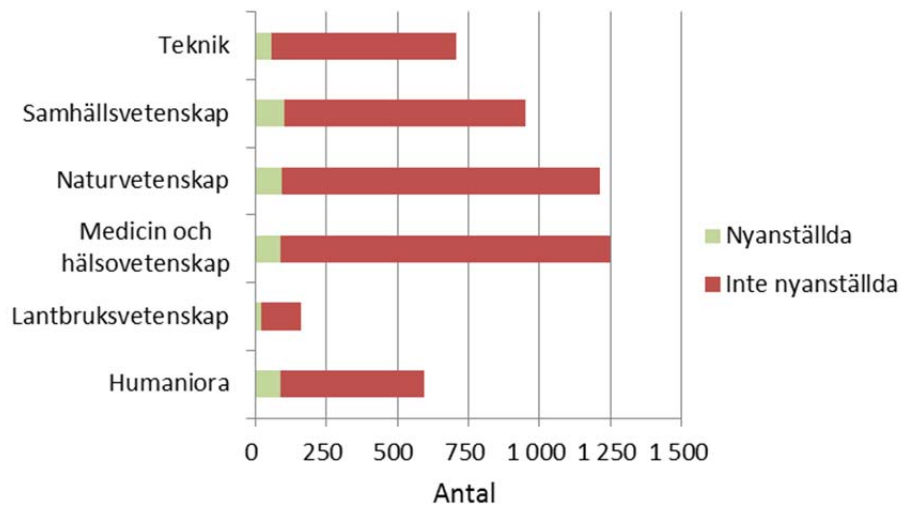
Av figuren framgår att andelen kvinnor bland de nyanställda 2012 var större än bland dem som redan tidigare fanns inom de olika anställningskategorierna. Tydligast är skillnaden bland professorer där andelen kvinnor bland de nyanställda var 35 procent mot 23 procent bland de som redan tidigare var professorer. I övriga kategorier, där andelen kvinnor är stor jämfört med andelen bland professorer, är skillnaderna inte lika påtagliga mellan nyanställda och andra. Skillnaden är fem procentenheter bland annan forskande och undervisande personal och tre procentenheter bland lektorer, meriteringsanställda och adjunkter.

Nästa steg i analysen är att se om utvecklingen har varit densamma i de olika forskningsämnesområdena⁵. Är andelen kvinnor större bland de nyanställda oavsett anställningskategori och område? Eftersom vägen till en anställning som professor ofta kan gå via anställning som lektor och tidigare en meriteringsanställning, begränsar vi analysen till dessa tre anställningskategorier. Vi kan anta att den kommande könsfördelningen bland professorer i viss grad kommer att påverkas av könsfördelningen bland lektorer och (senare) dem med meriteringsanställning.

Professorer

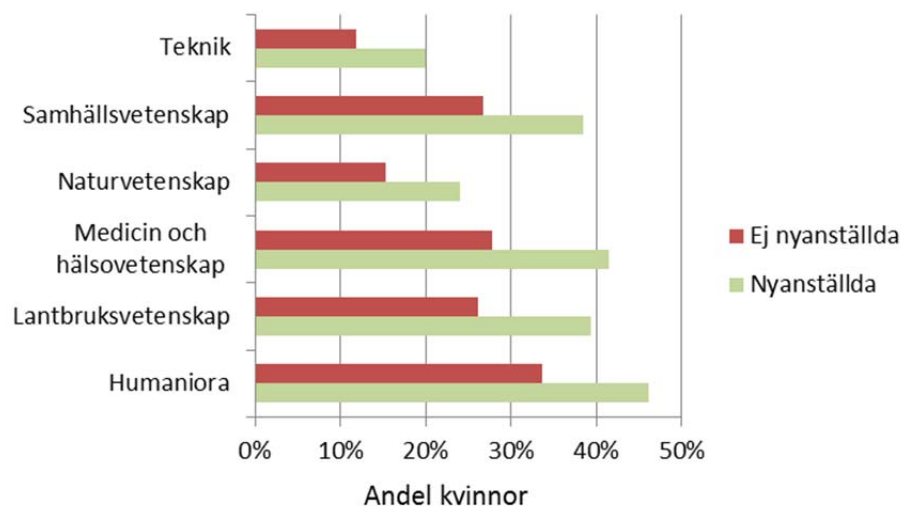
År 2012 uppgick antalet professorer till drygt 4 900 helårspersoner, varav 470 var nyanställda (9 procent). De flesta nyanställda professorerna fanns inom samhällsvetenskap, drygt 100 helårspersoner (figur 4). Inom humaniora var *andelen* nyanställda professorer störst, 15 procent eller 90 helårspersoner. Inom lantbruksvetenskap tillkom bara drygt 20 helårspersoner men de utgör 13 procent av professorerna inom området. Nytilskottet av professorer var procentuellt minst inom medicin och hälsovetenskap, där 7 procent av professorerna var nyanställda.

⁵ Forskningsämnesområdena utgår från Standard för svensk indelning av forskningsämnen, som bygger på OECD:s Field of Science and Technology (FOS).

Figur 4. Antalet nyanställda och inte nyanställda professorer 2012 inom olika forskningsämnesområden (helårspersoner).

Inom samtliga områden är andelen kvinnor större bland de nyanställda än bland dem som arbetat tidigare som professor (figur 5). Tydligast är skillnaden inom medicin och hälsovetenskap, där andelen kvinnor bland de nyanställda professorerna 2012 var 43 procent, jämfört med 28 procent bland de mer etablerade. Medicin och hälsovetenskap tillsammans med humaniora är de två områden där andelen kvinnor bland de nyanställda når över 40 procent. En jämn könsfördelning definieras vanligtvis som att vardera könet ligger inom intervallet 40–60 procent.

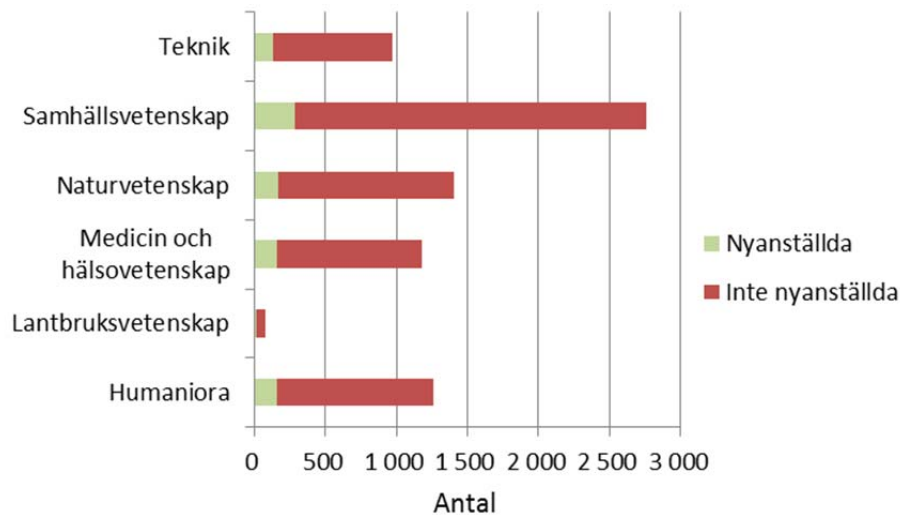

Figur 5. Andelen kvinnor bland nyanställda och inte nyanställda professorer 2012 inom olika forskningsämnesområden (helårspersoner).

Lektorer

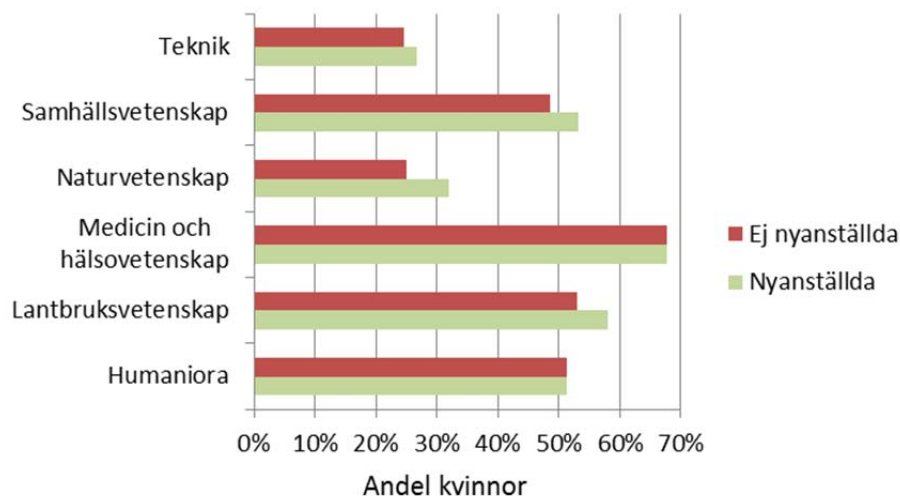
Av de nära 7 800 lektorerna anställda 2012 (helårspersoner), hade 960 eller 12 procent inte tidigare haft en sådan anställning. Antalet lektorer var högst inom samhällsvetenskap, likaså antalet nyanställda lektorer, 290 av nära 2 800 (figur 6). Även

om de nyanställda lektorerna var många inom samhällsvetenskap utgjorde de en mindre andel där än de nyanställda inom andra områden med relativt många lektorer, 11 respektive 12–14 procent. Inom lantbruksvetenskap, ett område där relativt få är anställda som lektor, var många av lektorerna nyanställda – 16 av 82 eller 19 procent.

Figur 6. Antalet nyanställda och inte nyanställda lektorer 2012 inom olika forskningsämnesområden (helårspersoner).

Totalt sett är andelen kvinnor större bland lektorer än bland professorer. Här är också andelen kvinnor större bland de nyanställda än bland dem som har arbetat tidigare, men skillnaden är inte lika stor som bland professorerna (figur 7). Tydligast är skillnaden inom naturvetenskap där andelen kvinnor bland de nyanställda lektorerna var 32 procent mot 25 procent bland de mer etablerade lektorerna. Naturvetenskap tillsammans med teknik är de områden där andelen kvinnor bland de nyanställda inte når upp till 40 procent.

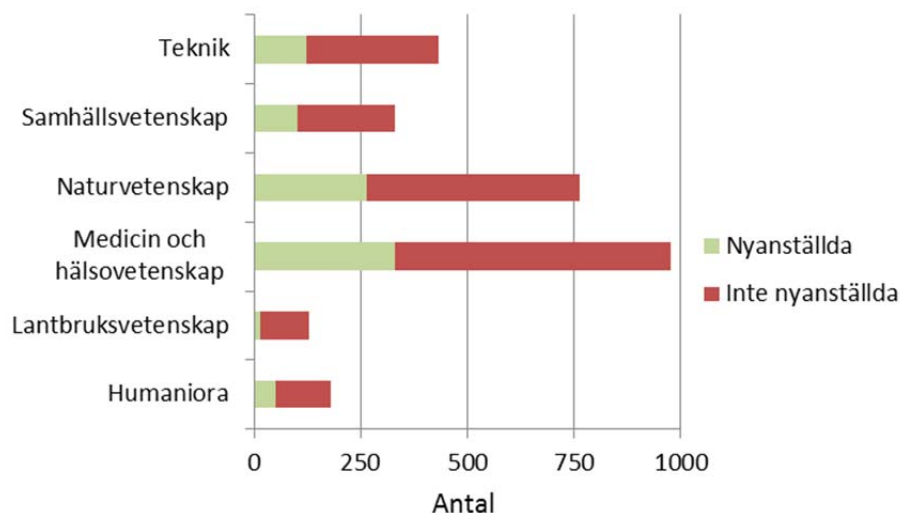

Figur 7. Andelen kvinnor bland nyanställda och inte nyanställda lektorer 2012 inom olika forskningsämnesområden (helårspersoner).

Inom medicin och hälsovetenskap är könsdominansen den omvända, då andelen kvinnliga lektorer överstiger 60 procent bland både nyanställda och dem som arbetat några år.⁶ Professorer rekryteras ofta bland lektorer och det faktum att andelen kvinnliga lektorer är så stor inom medicin och hälsovetenskap förklarar till stor del varför andelen kvinnor bland de nyanställda professorerna är stor (43 procent).

Meriteringsanställningar

Meriteringsanställningar är anställning som forskarassistent, biträdande lektor samt postdoktor. Anställningarna är tidsbegränsade och ska ge möjlighet till meritering för fortsatt karriär och högre befattning efter doktorsexamen. År 2012 uppgick antalet meriteringsanställningar till drygt 2 900 helårspersoner, varav 56 procent hade anställning som postdoktor. Många av dem med meriteringsanställning finns inom områdena medicin och hälsovetenskap samt naturvetenskap, 980 respektive 760 helårspersoner (figur 8).

Figur 8. Antalet nyanställda och inte nyanställda inom kategorin meriteringsanställningar 2012 inom olika forskningsämnesområden (helårspersoner).

Nära 970 av dem med meriteringsanställning var nyanställda, vilket är 33 procent av samtliga. Eftersom anställningarna är tidsbegränsade⁷ blir andelen nyanställda större här än inom andra anställningskategorier.

Flest nyanställda fanns inom medicin och hälsovetenskap, 330 helårspersoner. De nyanställda utgör mellan 28 och 35 procent inom de olika forskningsområdena. Undantaget är lantbruksvetenskap där 11 procent av dem med meriteringsanställning var

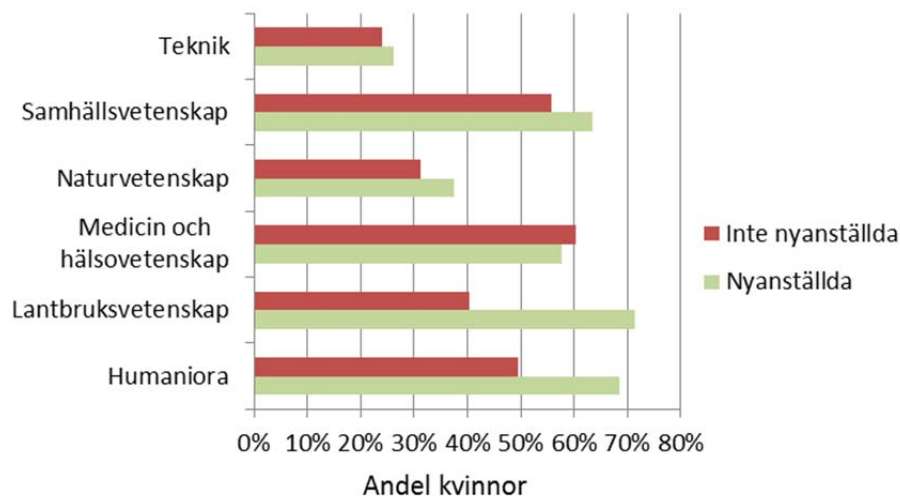
⁶ Inom området är det särskilt vanligt med kvinnliga lektorer inom hälsovetenskap, 80 procent var kvinnor. Inom klinisk medicin var 47 procent av lektorerna kvinnor. Dessa två forskningsämnesgrupper inkluderade 53 respektive 25 procent av lektorerna inom området medicin och hälsovetenskap 2012.

⁷ En postdoktor anställs normal för två år, medan den normala anställningstiden för forskarassistenter och biträdande lektorer är fyra år. För samtliga meriteringsanställningar finns möjlighet till förlängning om det finns särskilda skäl.

nyanställda. Men att andelen är liten kan vara en tillfällighet, gruppen innehåller få personer och 14 av 128 var nyanställda.

Bland dem med meriteringsanställning är andelen kvinnor större bland de nyanställda än bland de mer etablerade, med ett undantag (figur 9). Undantaget är medicin och hälsovetenskap där andelen kvinnor är mindre bland de nyanställda, men ändå nära 60 procent.

Skillnaden i andelen kvinnor bland nyanställda respektive tidigare anställda är tydligast inom lantbruksvetenskap, 71 respektive 40 procent, men man får komma ihåg att det 2012 endast var 14 nyanställda med meriteringsanställning inom området.

Figur 9. Andelen kvinnor bland nyanställda och inte nyanställda inom kategorin meriteringsanställningar 2012 inom olika forskningsämnesområden (helårspersoner).

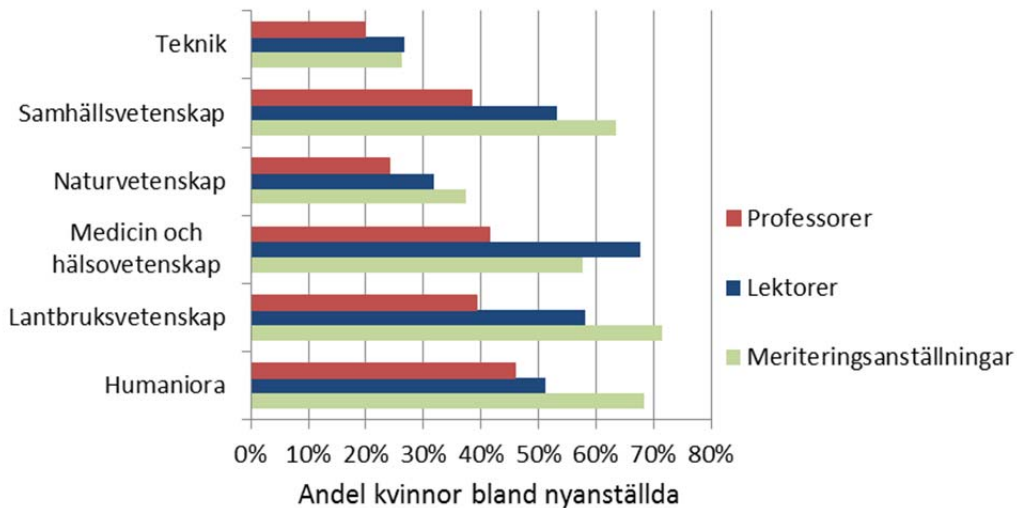
Förhoppningar och farhågor

Sammantaget har andelen kvinnor ökat inom alla anställningskategorier och ser man till andelen kvinnor bland de nyanställda kan man förmoda att den utvecklingen fortsätter under de närmaste åren. Andelen kvinnor bland lektorer och meriteringsanställningar ligger på över 40 procent och bland de nyanställda närmar sig andelen 50 procent.

Andelen kvinnor bland de nyanställda professorerna är markant högre än andelen bland de mer etablerade professorerna, 35 respektive 23 procent. Utöver att andelen kvinnor har ökat i den grupp som professorerna rekryteras från, kan den ökade andelen kvinnor vara ett resultat av att regeringen sedan 1997 satt mål för de större lärosätenas rekrytering, för att främja en ökning av andelen kvinnor bland professorerna. De senaste målen gäller rekryteringar under perioden 2012–2015. Dessa mål gäller rekryteringen vid varje enskilt lärosäte och tar inte hänsyn till om den nyrekryterade professorn tidigare varit professor. Ett lärosätes tillskott bland de kvinnliga professorerna kan ske på ett annat lärosätes ”bekostnad”.

Ser man på utvecklingen för professorer, lektorer och meriteringsanställningar inom de olika forskningsämnesområdena förstår man att andelen kvinnor ökar inom så gott som

alla områden och kategorier. Om kvinnor och män får samma möjligheter att göra karriär, där vägen från meriteringsanställning via lektor till professor inte är helt ovanlig, kan man av figur 10 förvänta sig att könsfördelningen kommer att bli jämnare bland professorerna.

Figur 10. Andelen kvinnor bland nyanställda professorer, lektorer och inom kategorin meriteringsanställda inom olika forskningsämnesområden 2012 (helårspersoner).

Men, finns det en risk att en jämn könsfördelning kommer att fortsätta mot en ojäm fördelning, nu med män som underrepresenterat kön?

Om vi med jämn könsfördelning menar en andel inom intervallet 40–60 procent, kan vi i figur 10 se att andelen kvinnor bland de nyanställda lektorerna och de med meriteringsanställning inom vissa områden passerat eller ligger nära 60 procent. Till exempel var andelen kvinnor 64 procent bland de drygt 100 nyanställda med meriteringsanställning inom samhällsvetenskap, och andelen kvinnor var 68 procent bland de 160 nyanställda lektorerna inom medicin och hälsovetenskap.

Vi ser en fördelning i förvandling, i de flesta fall tycks riktningen gå mot en jämnare könsfördelning, men i vissa fall finns det en risk att vi i stället går från en jämnare fördelning.